

KAROLINA BEYER

PROBLEMATYKA POMIARU KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO

Słowa kluczowe: kapitał intelektualny, pomiar kapitału intelektualnego, klasyfikacja metod pomiaru kapitału intelektualnego

Keywords: intellectual capital, measurement of intellectual capital, classification of methods of intellectual capital measurement

Klasyfikacja JEL: D21, D24, M19, M49

Wprowadzenie

Pomiar kapitału intelektualnego odgrywa bardzo ważną rolę w procesie zarządzania współczesnym przedsiębiorstwem, szczególnie ze względu na możliwość zobrazowania istoty i znaczenia tak ważnych zasobów, jakimi są zasoby o charakterze niematerialnym. Umiejętność dostrzeżenia i pomiaru niewidocznego potencjału przedsiębiorstwa jest niezwykle trudnym zadaniem i pomimo dostępnych w literaturze tematu wielu koncepcji i metod pomiaru kapitału intelektualnego, w praktyce to zagadnienie jest mało powszechne. Wynika to przede wszystkim z braku usystematyzowania podstawowych pojęć i dostępnych narzędzi. Ponadto, mnogość koncepcji pozwalających na wartościowanie kapitału intelektualnego nie wiąże się z możliwością wykorzystania dostępnych metod przez każde przedsiębiorstwo.

Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na trudności związane z pomiarem kapitału intelektualnego, jak również próba usystematyzowania dostępnych metod jego oceny i wartościowania.

Problem z pomiarem kapitału intelektualnego

Pomiar kapitału intelektualnego jest niezwykle istotny, gdyż nie istnieje możliwość zarządzania działalnością, jeśli nie jest możliwy jej pomiar. Przytaczając słowa J. Roos, stwierdzić można, że: „to, co daje się zmierzyć, staje się na ogół w przedsiębiorstwach obiektem zagospodarowania. Jednak już A. Einstein mówił, że to, co mierzalne, nie zawsze jest istotne – a to, co ważne, nie zawsze daje się zmierzyć”¹.

---

¹ J. Roos: *Kapitał intelektualny przedsiębiorstwa*, „Zarządzanie na Świecie” 1997, nr 5, s. 41.

Podstawowym problemem pomiaru kapitału intelektualnego jest przede wszystkim inne podejście do tej kategorii zasobów w porównaniu do zasobów o charakterze materialnym, szczególnie w kontekście sprawozdawczości finansowej. Co oznacza, że ocena kondycji podmiotu gospodarczego w oparciu o tradycyjne podejście nie uwzględnia zasobów niematerialnych. Ma to miejsce na przykład w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo inwestuje w zakup środka trwałego. W ujęciu rachunkowym zakup ten to wydatek środków pieniężnych, za którym odpowiednia wartość jest księgowana jako środek trwały. W tej sytuacji nastąpił wydatek, ale nie koszt. Natomiast w sytuacji zainwestowania w zasób o charakterze niematerialnym (np. rozpoczęcie programu badań i rozwoju), wartość wydatkowana nie ma swojego miejsca w bilansie. Inwestycja ta zostanie zaksięgowana jako wydatek oraz poniesiony koszt. Dwa odmienne podejścia, a cel zasadniczo ten sam: przedsiębiorstwo ponosi wydatek w celu zwiększenia swojej efektywności.

W związku z powyższym pomiar składników, które nie mają postaci materialnej jest niezwykle trudny. Trudność ta wynika przede wszystkim z następujących przyczyn²:

- stosowane współcześnie systemy rachunkowości zostały opracowane w okresie, kiedy głównym czynnikiem konkurencyjności były zasoby rzeczowe i finansowe,
- w tradycyjnym systemie rachunkowości aktywa niematerialne mogą być kapitalizowane jedynie w sytuacji, gdy jest możliwe oszacowanie ich wartości rynkowej, a składniki wartości niematerialnych ujmowane są w sprawozdaniu finansowym tylko wtedy, gdy istnieje prawdopodobieństwo, że podmiot gospodarczy osiągnie przyszłe korzyści ekonomiczne, które będą mogły być przyporządkowane konkretnemu składnikowi aktywów oraz możliwe jest wiarygodne ustalenie kosztu danego składnika aktywów,
- brak uniwersalnego, jednolitego systemu pomiaru kapitału intelektualnego, który uwzględniałby jego wielowymiarowość oraz występujące między jego elementami zależności,
- zdecydowana większość wartości opisujących kapitał intelektualny ma postać jakościową,
- współczesne systemy rachunkowości nie sprawdzają się w sytuacji koncentrowania się na wiedzy i aktywa niematerialne, gdyż przyjmują zbyt krótki okres perspektywy w porównaniu z zarządzaniem zasobami kapitału intelektualnego,
- koncentracja zarządzających przedsiębiorstwem na składnikach wymiernych, m.in. kosztach i działaniach,
- konwencjonalny system rachunkowości nie oferuje niezbędnych narzędzi pomiaru aktywów niematerialnych, dlatego konieczne jest poszukiwanie sposobów i systemów potwierdzających istotny wkład kapitału intelektualnego w osiągnięte przez przedsiębiorstwo wyniki,

---

² A. Sokołowska: *Zarządzanie kapitałem intelektualnym w małym przedsiębiorstwie*, PTE, Warszawa 2005, s. 68–69.

- wydatki poniesione na aktywa niematerialne traktowane są jako koszty, a nie jako inwestycje (w odróżnieniu do wydatków na zasoby materialne, które podlegają kapitalizacji i amortyzacji),
- przedsiębiorstwa odczuwające tzw. presję finansową zazwyczaj inwestują w aktywa rzeczowe kosztem aktywów niematerialnych,
- aby uchwycić pełny obraz kapitału intelektualnego konieczne jest uchwycenie wszystkich jego wymiarów.

Zainteresowanie koncepcją kapitału intelektualnego oraz jego pomiarem pojawiło się wraz obserwacją występowania dysproporcji pomiędzy historycznym kosztem wartości aktywów netto a wartością rynkową przedsiębiorstw notowanych na giełdzie. Dlatego często wartość kapitału intelektualnego przedsiębiorstw określana jest jako różnica pomiędzy wartością rynkową a księgową lub jako wskaźnik stosunku wartości rynkowej do wartości księgowej.

Znaczące badania nad opracowaniem odpowiednich sposobów pomiaru zasobów o charakterze niematerialnym, związane przede wszystkim z poszukiwaniem „właściwego bilansu”, zostały podjęte przez grupę przedstawicieli przemysłu, nauki i polityki (Mill Valley koło San Francisco) w 1994 roku. Efektem tych badań było opublikowanie w 1994 roku na łamach magazynu „Fortune” artykułu pod tytułem: *Najbardziej wartościowy składnik aktywów twego przedsiębiorstwa: kapitał intelektualny*, którego autorem był T.A. Stewart. W artykule wyciągnięte zostały następujące wnioski: „Dwa krótkie punkty. Po pierwsze: wiedza może być niematerialna, ale nie oznacza to, że nie można jej zmierzyć. Czyni to rynek. Wall Street wycenia akcje spółek *high-tech* ze znacznie wyższą premią ponad wartość księgową niż w przypadku akcji w tych branżach, gdzie technologia jest już dojrzała. Reaguje również zwykle wyższymi cenami na ogłoszenia o wyższych nakładach na badania i rozwój. Rynek pracy również wycenia wiedzę – dla większości ludzi dochody są w wyższym stopniu skorelowane z ilorazem inteligencji niż z umiejętnością robienia pompek. Po drugie, to nie jest po prostu ćwiczenie. Owi strażnicy standardów rachunkowości słusznie martwią się o wstawianie do raportów przedsiębiorstw niesprawdzonych i niepewnych danych. Ale dane te są bardzo istotne”³.

Niestety, mimo dużego zainteresowania pomiarem kapitału intelektualnego, nie zostały opracowane jednolite narzędzia, które mogłyby zostać wykorzystane w każdym przedsiębiorstwie. Ponadto, w literaturze przedmiotu brak jest spójnego usystematyzowania metod służących do pomiaru zasobów niematerialnych. Wielu autorów pojmuje różne dostępne metody i miary w różny sposób, czego efektem jest z jednej strony traktowanie pewnych metod jako narzędzi do zarządzania kapitałem intelektualnym, z drugiej strony te same metody określane bywają jako narzędzia do jego pomiaru. Kompleksowość pewnych metod sprawia, że mogą one być wykorzystane zarówno do pomiaru czy wyceny, jak

---

³ T. Stewart: *The coins in the Knowledge Bank*, „Fortune”, za: L. Edvinsson, M.S. Malone: *Kapitał intelektualny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 17.

też mogą stanowić narzędzie do skutecznego zarządzania kapitałem intelektualnym i jego komponentami. Trudno określić ilość dostępnych metod pomiaru kapitału intelektualnego, ponieważ wciąż tworzone są nowe koncepcje i propozycje oceny zasobów niematerialnych. Jednakże, brak uniwersalnej metody sprawia, że w danej sytuacji i warunkach konkretny instrument pomiaru może przynieść oczekiwane efekty, w innej natomiast może okazać się niewłaściwy lub mało wydajny. Należy podkreślić, że wśród badaczy tematu (m.in. D. Andriessen, N. Bontis, B. Lev) jest zgoda na opracowanie uniwersalnej metody pomiaru kapitału intelektualnego, która dostarczałaby takie wyniki, które mogłyby zostać ujęte w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstw.

Kolejnym problemem związanym z kapitałem intelektualnym jest wybór odpowiedniej metody jego pomiaru. Wybór ten zależy od tego, do jakich celów ocena jest przeprowadzana (np. czy na potrzeby wewnętrzne, czy zewnętrzne, jako podstawowa informacja czy jako szczegółowy instrument kontroli itp.). Wybór odpowiedniego narzędzia jest również ściśle związany ze specyfiką działalności, rynku, strategii i potencjału przedsiębiorstwa. Ponadto, pomiar kapitału intelektualnego, z racji swojego skomplikowanego, wielowymiarowego i niematerialnego charakteru, w wielu przypadkach powinien być dokonywany przez zespół specjalistów w tej dziedzinie.

Dokonując wyboru odpowiedniego sposobu pomiaru kapitału intelektualnego należy kierować się m.in. następującymi kryteriami⁴:

- przeznaczenie metody pomiaru – kto jest odbiorcą wyników pomiaru kapitału intelektualnego. Dla menedżerów średniego szczebla zalecane są metody szczegółowo określające i wartościujące poszczególne komponenty kapitału intelektualnego. Dla menedżerów wyższego szczebla przydatne będą te metody, które dostarczą informacje o wartości kapitału intelektualnego oraz będą stanowić podstawę do jego zarządzania. Natomiast, gdy odbiorcą wyników pomiaru są właściciele, to wykorzystane powinny być metody, które wskażą wartość całego kapitału intelektualnego oraz jego udział w wartości danego pakietu akcji lub udziałów przedsiębiorstwa,
- dostęp do informacji niezbędnych do wykorzystania w danej metodzie. Informacje mogą być selektywnie udostępniane poszczególnym pionom funkcjonalnym, komórkom i pracownikom,
- zakres wymaganej informacji – w zależności od przyjętej metody, informacje o kapitale intelektualnym mogą być w różny sposób grupowane i przyporządkowane poszczególnym komponentom kapitału intelektualnego,
- szczegółowość wymaganej informacji – zastosowanie precyzyjnych sposobów pomiaru kapitału intelektualnego wymaga posiadania szczegółowych danych na jego temat,

---

⁴ A. Sopińska: *Wiedza jako strategiczny zasób przedsiębiorstwa. Analiza i pomiar kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008, s. 162; S. Kasiewicz, W. Rogowska, M. Kicińska: *Kapitał intelektualny, spojrzenie z perspektywy interesariuszy*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006, s. 117.

- sposób pozyskiwania informacji – dane i informacje mogą być pozyskiwane z różnych źródeł, m.in. na podstawie danych analitycznych uzyskanych w przedsiębiorstwie, w trakcie rozmów i wywiadów z pracownikami różnych szczebli oraz z otoczenia przedsiębiorstwa od podmiotów związanych z firmą, a także na podstawie danych rynkowych prezentowanych przez odpowiednie instytucje,
- koszt pozyskiwania informacji – pozyskanie szczegółowych informacji często wiąże się z dużym nakładem pracy i trwa dłużej, jak również wymaga wdrożenia nowych procedur w procesie pozyskiwania danych i zmian w systemie informacyjnym wspomagającym proces zarządzania przedsiębiorstwem.

Cała trudność wyboru odpowiednich metod pomiaru kapitału intelektualnego wynika przede wszystkim z jego niematerialnego charakteru. Należy również podkreślić, że przeważająca ilość metod opisujących kapitał intelektualny ma charakter jakościowy, a wiele elementów kapitału intelektualnego nie jest możliwych do kwantyfikacji i prezentacji w wartościach pieniężnych, jak na przykład wiedza i doświadczenie⁵.

Systematyzacja metod pomiaru kapitału intelektualnego

Metody pomiaru kapitału intelektualnego mogą mieć różny charakter i dostarczać różnych informacji. I tak, pewne metody mogą dostarczać informacji ilościowej lub jakościowej, mogą być przeznaczone dla interesariuszy wewnętrznych lub zewnętrznych, mogą mieć charakter statyczny lub dynamiczny, mogą opisywać poszczególne elementy kapitału intelektualnego lub określać go jako całość, mogą być proste w kwantyfikacji lub opierać się na skomplikowanych obliczeniach i wielu wskaźnikach, mogą wykorzystywać powszechnie dostępne dane i informacje lub bazować na informacjach dostępnych jedynie w ramach badanego przedsiębiorstwa.

K.E. Sveiby proponuje podzielić metody pomiaru kapitału intelektualnego na cztery kategorie⁶:

1. **Metody bezpośredniego pomiaru kapitału intelektualnego** (*Direct Intellectual Capital Methods* – DIC) – metody te pozwalają identyfikować poszczególne elementy kapitału intelektualnego oraz szacować wartość pieniężną zasobów niematerialnych. Do metod bezpośrednich zalicza się m.in.: model brokera technologii (*Technology broker*), model odkrywcy wartości (*The Value Explorer*^{TM}), model IVM^{TM} (*Inclusive Valuation Methodology*), model IAV (*Intangible Assets Valuation*), model TVC (*Total Value Creation*), model AFTF (*Accounting for the future*).

⁵ S. Kasiewicz, W. Rogowska, M. Kicińska: *Kapitał intelektualny, spojrzenie z perspektywy interesariuszy, op.cit.*, s. 101.

⁶ K.E. Sveiby: *Methods for Measuring Intangible Assets*, 2001, updated 2010, www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm (8.02.2010); K.E. Sveiby: *The New Organizational Wealth*, Berrett-Koehler Publishers, San Francisco 1997, s. 155–160; A. Ujwary-Gil: *Kapitał intelektualny a wartość rynkowa przedsiębiorstwa*, C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 54–59; *Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy*, red. B. Mięka, A. Pietruszka-Ortyl, A. Potocki, Difin, Warszawa 2007, s. 90–105.

2. **Metody kapitalizacji rynkowej** (*Market Capitalization Methods* – MCM) – metody te służą do szacowania różnicy pomiędzy kapitalizacją rynkową przedsiębiorstwa a jego wartością księgową. Różnica ta stanowi wartość kapitału intelektualnego określonego przedsiębiorstwa. Wśród metod kapitalizacji rynkowej wymienia się m.in.: MV/BV – wskaźnik wartości rynkowej do wartości księgowej (*Market Value to Book Value*), wskaźnik q-Tobina (*Tobin's „q”*), model IAMV™ (*Investor Assigned Market Value*)⁷.
3. **Metody oparte na zwrocie z aktywów** (*Return on Assets Methods* – ROA) – istotą tych metod jest dzielenie średnich zysków przed opodatkowaniem danego przedsiębiorstwa w danym okresie czasu przez średnią wartość aktywów materialnych w tym samym okresie. Następnie uzyskany wynik porównywany jest ze średnimi wynikami sektora, w którym operuje przedsiębiorstwo. Uzyskaną różnicę mnoży się przez średnią wartość aktywów materialnych, aby uzyskać średnie roczne dochody z aktywów niematerialnych. Kolejnym krokiem jest podzielenie tych dochodów przez średni koszt kapitału, co pozwala skalkulować wartość kapitału intelektualnego. Metody oparte na zwrocie aktywów obejmują m.in. wskaźniki takie, jak: ekonomiczna wartość dodana EVA (*Economic Value Added*), skalkulowana wartość niematerialna CIV (*Calculated Intangible Value*), dochód kapitału wiedzy KCE™ (*Knowledge Capital Earnings*), współczynnik intelektualnej wartości dodanej VAIC™ (*Value Added Intellectual Coefficient*), model rachunkowości zasobów ludzkich HRA (*Human Resources Costing*).
4. **Metody kart punktowych** (*Scorecard Methods* – SC) – metody te służą do identyfikowania poszczególnych składników kapitału intelektualnego. Metody te składają się z wielu miar i wskaźników, które tworzą raporty o stanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa. Metody kart punktowych porównywane są często do metod bezpośrednich, jednak rzadko pozwalają na wartościowanie pieniężne kapitału intelektualnego. Metody SC opierają się na wykorzystaniu miar jakościowych do pomiaru kapitału intelektualnego. Do metod w tej kategorii zalicza się m.in.: zrównoważoną kartę wyników (BSC – *Balanced Scorecard*), Nawigator Skandii (*Skandia Navigator*™), monitor aktywów niematerialnych (IAM – *Intangible Assets Monitor*), model IC-Rating™, IC-Index, holistyczne podejście do pomiaru wartości (HVA – *Holistic Value Approach*)⁸.

Cechą charakterystyczną metod opartych na kapitalizacji rynkowej oraz metod opartych na zwrocie z aktywów jest wartościowanie pieniężne kapitału intelektualnego. Mogą

---

⁷ T.A. Stewart, *Intellectual Capital. The New Wealth of organizations*, Doubleday, New York 1999, s. 224–227.

⁸ W literaturze tematu za kompleksowe metody diagnozy i pomiaru kapitału intelektualnego uznaje się przede wszystkim Nawigator Skandii autorstwa L. Edvinsson'a (zob. L. Edvinsson, M. Malone: *Kapitał Intelektualny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001) oraz IAM autorstwa K.E. Sveiby'ego (zob. K.E. Sveiby: *The New Organizational Wealth...*).

być stosowane do ilustrowania finansowej wartości zasobów niematerialnych i wykorzystywane są często w relacjach rynkowych. Zaletą tych metod jest fakt, że wyniki mogą być porównywane pomiędzy przedsiębiorstwami z tego samego sektora. Ponadto, w związku z tym, że opierają się na informacjach i zasadach sprawozdawczości rachunkowej, są łatwe do wyliczenia i komunikowania. Do podstawowych wad zaliczyć należy to, że wyrażanie wszystkiego w kategorii pieniężnej może być powierzchowne.

Metody bezpośrednie i kart punktowych charakteryzują się przede wszystkim tym, że budują bardzo obszerny i zrozumiały obraz przedsiębiorstwa i mogą zostać zaaplikowane na różnych poziomach organizacji. Metody te są również bardziej szczegółowe i dokładne niż pomiar czysto finansowy. Cechą wyróżniającą tych metod jest możliwość ich zastosowania przez organizacje nienastawione na osiąganie zysków, ponieważ nie opierają swych wyników na wskaźnikach finansowych. Do wad metod bezpośrednich i kart punktowych zalicza się fakt, że używane wskaźniki są często zależne od kontekstu i muszą być dostosowywane do wymagań każdej organizacji i obranego celu. To niestety powoduje, że otrzymane wyniki nie mogą być porównywane między organizacjami. Metody te nie uzyskały jeszcze szerokiej akceptacji przez zarządzających organizacjami, którzy zwykli spoglądać na wszystko z perspektywy finansowej⁹. Ponadto, kompleksowość podejścia tych metod generuje bardzo wiele informacji, które są trudne do analizowania, interpretowania i komunikowania.

Zestawienie metod pomiaru kapitału intelektualnego zgodnie z podziałem K.E. Sveiby'ego prezentuje rysunek 1.

Należy podkreślić, że dostępne metody pomiaru kapitału intelektualnego w zachodniej praktyce gospodarczej są znane i częściej wykorzystywane niż ma to miejsce w przedsiębiorstwach polskich, które nie są jeszcze tak świadome istoty kapitału intelektualnego. W związku z powyższym, ważne jest usystematyzowanie dostępnych koncepcji pomiaru kapitału intelektualnego, by mogły zostać bliżej poznane i wykorzystywane przez polskie podmioty gospodarcze. Na uwagę zasługuje również fakt, iż istota pomiaru kapitału intelektualnego stała się przedmiotem zainteresowania Komisji Europejskiej, co zaowocowało wydaniem dokumentu zatytułowanego „Study on the Measurement of Intangible Assets and Associated Reporting Practices, ENTR/01/054”

Dokonując analizy dostępnych metod pomiaru kapitału intelektualnego można je pogrupować ze względu na kompleksowość pomiaru:

- **metody diagnozy i pomiaru**, dzięki którym dokonywana jest w pierwszej kolejności identyfikacja kapitału intelektualnego i jego poszczególnych komponentów.

Przy użyciu tych metod pomiar następuje w sensie jakościowym i ilościowym. Ce-

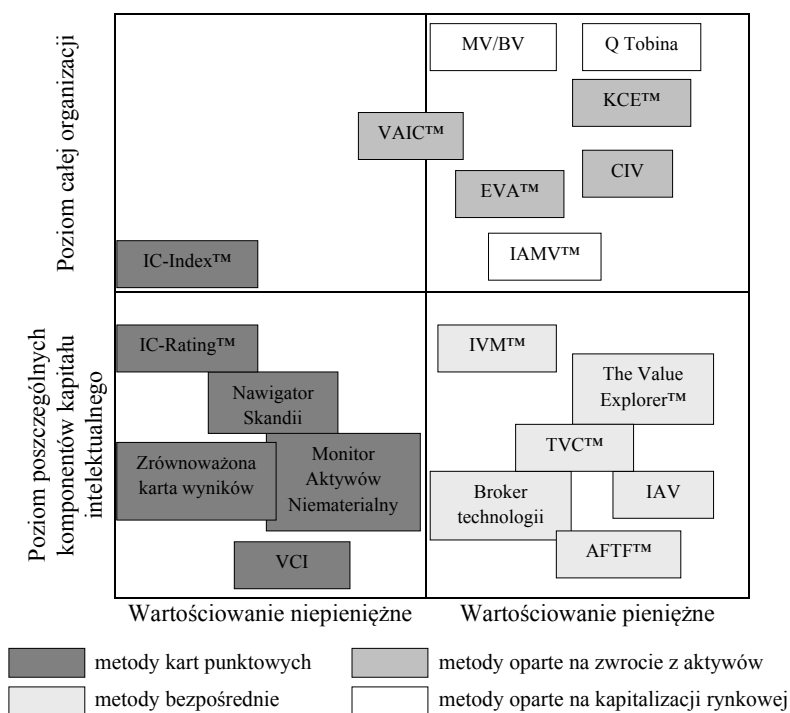
---

⁹ Koncentrowanie się zarządzających przedsiębiorstwami głównie na aspektach finansowych, a tym samym często brak akceptacji z ich strony dla metod pomiaru jakościowego, jest zagadnieniem często opisywanym w literaturze tematu, zob. K.E. Sveiby: *The Four Approaches for Measuring Intangibles*, www.sveiby.com (12.12.2012); P.H. Sullivan Jr, P.H. Sullivan Sr: *Valuing Intangible companies. An Intellectual Capital Approach*, „Journal of Intellectual Capital”, Vol. 1, No. 4, 2006, s. 331.

lem wykorzystania metod diagnozy i pomiaru jest pozyskanie informacji przede wszystkim dla wewnętrznych potrzeb przedsiębiorstwa na temat stanu i kondycji kapitału intelektualnego,

- **metody wyceny** pozwalają określić wartość pieniężną kapitału intelektualnego, a tym samym wyceniają wartość przedsiębiorstwa. Wyniki metod wyceny stanowią podstawową informację dla interesariuszy zewnętrznych.

W związku z powyższym dostępne metody pomiaru kapitału intelektualnego z jednej strony służą do zewnętrznej prezentacji informacji o kapitale intelektualnym – w celu przedstawienia przedsiębiorstwa właścicielom, potencjalnym akcjonariuszom, klientom, bankom i innym podmiotom, na podstawie czego mogą oni oceniać jakość kierowania przedsiębiorstwem. Z drugiej strony, metody mogą służyć do wewnętrznego pomiaru, dla celów zarządzania przedsiębiorstwem, dzięki którym zwiększa się wiedzę na temat przedsiębiorstwa, co pozwoli monitorować jego rozwój i podejmować działania korygujące w sytuacjach tego wymagających.

Rysunek 1. Metody pomiaru kapitału intelektualnego

Źródło: K.E. Sveiby, *Methods for Measuring Intangible Assets*, 2001 updated 2010, www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm (8.02.2010).

Podsumowanie

Pomiar kapitału intelektualnego, tj. bardzo ważnego składnika współczesnych przedsiębiorstw, powinien być zagadnieniem szeroko rozpoznany przez kadre zarządzającą. Niestety nie jest to zadanie łatwe, gdyż nie istnieje uniwersalna metoda pomiaru kapitału intelektualnego dla wszystkich przedsiębiorstw. W literaturze dostępnych jest wiele koncepcji, natomiast wobec każdej można przedstawić pewne zastrzeżenia. Jedne metody są bardziej skomplikowane w obliczeniach, inne mniej, jedne badają kapitał intelektualny jakościowo, inne ilościowo, a jeszcze inne wskazują jego wartość pieniężną. Wybór odpowiedniej metody związany jest m.in. z rodzajem prowadzonej działalności, potencjałem przedsiębiorstwa, jak również wymaga określenia celu pomiaru. W związku z powyższym, niezbędna jest kontynuacja badań nad zagadnieniem pomiaru kapitału intelektualnego i stworzenie kanonu wiedzy w tym zakresie, stanowiącego podstawy teoretyczne, jak i praktyczne. Jednocześnie konieczne jest propagowanie badań empirycznych w przedsiębiorstwach, gdyż dotychczas nieliczne firmy opracowują raporty na temat posiadanego kapitału intelektualnego.

W niniejszym artykule opisane zostały trudności związane z pomiarem kapitału intelektualnego oraz zaprezentowany został podział metod pomiaru kapitału intelektualnego wg K.E. Sveiby'ego na metody bezpośrednie, kart punktowych, oparte na zwrocie z aktywów i oparte na kapitalizacji rynkowej. Następnie przyjęto podział dostępnych metod na dwie grupy: metody diagnozy i pomiaru oraz metody wyceny. Podział ten uwzględnia z jednej strony kompleksowość dostępnych metod, z drugiej zaś cel, dla jakiego pomiar jest dokonywany. Należy podkreślić, że słuszne wydaje się wykorzystanie kilku z dostępnych metod, zarówno tych, które pozwalają na identyfikację komponentów kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwie, jak i tych, które wskazują efektywność ich wykorzystania w generowaniu wartości dodanej oraz metod, dzięki którym możliwe jest określenie wartości posiadanego kapitału intelektualnego.

Literatura

- Edvinsson L., Malone M.: *Kapitał intelektualny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Kasiewicz S., Rogowska W., Kicińska M.: *Kapitał intelektualny, spojrzenie z perspektywy interesariuszy*, Oficyna Ekonomiczna Kraków 2006.
- Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy*, red. B. Mikuła, A. Pietruszka-Ortył, A. Potocki, Difin, Warszawa 2007.
- Roos J.: *Kapitał intelektualny przedsiębiorstwa*, „Zarządzanie na Świecie” 1997, nr 5.
- Sokołowska A.: *Zarządzanie kapitałem intelektualnym w małym przedsiębiorstwie*. PTE, Warszawa 2005.
- Sopińska A.: *Wiedza jako strategiczny zasób przedsiębiorstwa. Analiza i pomiar kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008.
- Stewart T.A.: *Intellectual Capital. The New Wealth of organizations*, Doubleday, New York 1999.

- Stewart T.: *The coins in the Knowledge Bank*, „Fortune”, za: Edvinsson L., Malone M.S.: *Kapitał intelektualny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Sullivan P.H. Jr, Sullivan P.H. Sr: *Valuing Intangible companies. An Intellectual Capital Approach*, „Journal of Intellectual Capital”, Vol. 1, No. 4, 2006.
- Sveiby K.E.: *Methods for Measuring Intangible Assets*, 2001, updated 2010, www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm (8.02.2010).
- Sveiby K.E.: *The four Approaches for Measuring Intangibles*, www.sveiby.com (12.12.2012).
- Sveiby K.E.: *The New Organizational Wealth*, Berrett-Koehler Publishers, San Francisco 1997.
- Ujwary-Gil A.: *Kapitał intelektualny a wartość rynkowa przedsiębiorstwa*, C.H. Beck, Warszawa 2009.

mgr Karolina Beyer
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

Streszczenie

Kapitał intelektualny stanowi podstawowy składnik współczesnych przedsiębiorstw, dlatego konieczne jest dokonywanie jego pomiaru. Niestety pomiar ten jest zadaniem trudnym, szczególnie ze względu na niematerialny charakter mierzonych komponentów przedsiębiorstwa. W literaturze przedmiotu dostępnych jest wiele metod pomiaru kapitału intelektualnego, natomiast w przedsiębiorstwach są one rzadko wykorzystywane.

Niniejszy artykuł rozpatruje problem pomiaru kapitału intelektualnego, a także dokonuje usystematyzowania dostępnych metod jego oceny i wartościowania

ISSUES OF INTELLECTUAL CAPITAL MEASUREMENT

Summary

Intellectual capital is a key component of today's enterprises, therefore it is necessary to measure it. Unfortunately, this measurement is a difficult task, especially because of the intangible nature of the measured components. In the literature, there are many available methods of intellectual capital measurement, but a universal method does not exist yet, therefore companies rarely measure their intellectual capital.

The aim of this article is to examine the problem of measuring intellectual capital in enterprises, as well as to systematize available methods of IC measurement.